

Hannibal

Hannibal

Dramatisering av den store fältherrens liv,
från hans 40-e till hans 65-e levnadsår,

av Christian Lanciai (2018)

Personerna:

Scipio den äldre
Fabius, senare kallad Cunctator
Varro
Minucius
Hannibal
Edda, hans hustru
Deras son Hanno
Hasdrubal
Mago
En spejare
Irene, Fabius brorsdotter
Aemilius Paullus
General Hanno
Marcellus
Scipio den yngre, kallad Africanus
Kung Antiokus III av Antiokia
Cato Major

Romerska senatorer, kartagensiska krigare,

Handlingen äger rum omkring Medelhavet 218-193 före Kristus.

Akt I scen 1. Rom, senaten.

Scipio Jag menar att vi måste åtgärda problemet genast. Annars kommer vi att få se det växa oss över huvudet.

Fabius Och hur menar Scipio att problemet skulle åtgärdas?

Scipio Genom att slå till med beslutsamhet och kraft.

Fabius Jag tror att vår tappre Scipio glömmer att kartagerna befinner sig på andra sidan havet och att vi knappast kan angripa dem utan att först åstadkomma världens största flotta.

Scipio Det är just vad vi behöver göra. Vi måste utrusta en tillräcklig flotta genast.

Varro Jag hyllar Scipios uppfattning och delar den. Kriget är ett faktum, och vi har inget val. Vi gav dem en chans till fredlig samverkan, men de svarade med att angripa vår bundsförvant och utplåna vår koloni.

Fabius Varro, hela Spanien var deras. De såg vårt intrång som en provokation och som ett aggressivt intramp i deras intressen.

Varro Och hur menar vår värde Fabius att vi skall hantera situationen? Sitta hemma och rulla tummarna och låta kartagerna fortsätta expandera norrut till Gallien?

Fabius Att skicka en flotta till Spanien för att där inleda krig är ett farligt vågspel som kunde sluta med katastrof, som athenarnas när de skickade sin flotta mot Syrakusa. Det är helt enkelt riskabelt, och jag tvivlar på att det kunde vara lönsamt.

Scipio Fabius har uttryckt sin mening och menar som vanligt att det är säkrast att vänta och se. Jag menar att det farligaste vi kunde göra vore just att vänta och se. Vi måste slå till innan kartagerna växer sig ännu starkare och sprider sig till Gallien.

Varro Jag vidimerar Scipios uppfattning och anbefaller senaten att omgående ge honom befälet och ansvaret för en expeditionsflotta mot kartagerna i Spanien.

Flera senatorer Bifalles.

Det är det enda vettiga.

Vi kan inte acceptera att de utplånar en fredlig romersk koloni.

Vill de inte ha fred så skall de få krig.

Fabius Jag reserverar mig.

Varro Du får din flotta, Scipio.

Scipio Jag är rädd att detta bara är början.

Scen 2. Nya Kartago i Spanien.

Edda Men vi är din familj, Hannibal. Vi tillhör dig.

Hannibal Jag vet, Edda, men jag måste insistera. Romarna tvingar oss till krig, och jag kan inte längre ägna mig åt något familjeliv. Framför allt vill jag göra allt för min son, och detta är det bästa jag kan göra för honom. Far hem till Kartago. Ge vår son en anständig uppfostran fjärran från alla krig, och låt honom aldrig lära sig till krigare.

Edda Men jag förstår dig inte, Hannibal. Du går ju emot din egen familj. Ni är alla krigare och Kartagos ledande familj som krigsledare. Ni har aldrig varit något annat. Jag tror aldrig ni kan bli något annat.

Hannibal Jag såg min far dö i strid vid nio års ålder. Jag fick aldrig något val. Jag måste som hans äldsta son överta hans ansvar. Jag vill ge min son det valet innan det är för sent.

Edda Jag förstår att du vill skydda oss och bevara oss. Men du måste också förstå oss, att vi inte vill skiljas från dig.

Hannibal Även om vi skiljs kommer jag alltid att förbli med er. Jag kommer aldrig att skaffa mig en annan kvinna så länge kriget pågår, och jag befarar att det kommer att pågå för resten av mitt liv.

Edda Jag vågar hoppas att någon fred någon dag, även om den bara blir tillfällig, skulle ge oss möjlighet att återförenas.

Hannibal Låt oss leva för det hoppet, Edda. Låt oss hoppas att vår son aldrig ens får möjlighet att uppleva något krig ens på avstånd.

Edda Det är det enda du ger mig att leva för. Jag vill se dig levande som segrare med fred som kronan på ditt livsverk.

Hannibal Du ger mig en vacker dröm, men jag måste vara realistisk.

Edda Var det, Hannibal, och segra med realismen som vapen.

Hannibal Det skall jag göra allt för att göra. Farväl nu. *(omfamnar henne och sonen)* Mina soldater väntar på mig.

Edda Jag känner mig som Andromakhe som skiljs från Hektor som ger sig ut i striden för att aldrig återvända.

Hannibal Jag vågar lova dig att jag aldrig skall göra dig till änka. Jag har ingen Akhilles att möta.

Edda Och jag tror att du kan klara det. Farväl, min make. *(De omfamnas ännu en gång, och de skiljs. Hon går ut med sonen.)*

Hannibal (ensam) Nej, jag ser dem troligen aldrig mer, ty romarna kommer troligen aldrig att lämna mig i fred så länge jag lever.

Hasdrubal (gör entré) Min bror, du kallade på mig.

Hannibal Vad bra att du är här, Hasdrubal. Jag överlåter åt dig hela ansvaret för hela Spanien.

Hasdrubal Tänker du överge oss?

Hannibal Det är dags. Armén är tillräckligt stark. Vi är mogna för vår uppgift.

Hasdrubal Och vad är din uppgift? Har du fått direktiv från Kartago?

Hannibal De har gett mig fria händer. Jag tänker invadera Italien.

Hasdrubal Med en så stor armé? Ni kan lätt ta er över Pyrenéerna, och då ligger hela Gallien öppet för er, men Italien? Är inte Alperna i vägen?

Hannibal Inga berg är för höga för oss. Det finns stigar över Alperna.

Hasdrubal Men du är inte ensam. Du har en armé att ta hänsyn till.

Hannibal En armé är till för att användas. Vi har en armé på fyrtiosex tusen man. Vi kan inte bara låta den stå sysslolös. Vi måste ge den en värdig uppgift.

Hasdrubal Hälften kommer att föreläckas om du tar dem alla över Alperna.

Hannibal Det räcker om hälften klarar sig för att invadera Italien. De väntar inget anfall den vägen. De har skickat ut en flotta under Scipio för att med den beseгра oss i Spanien. När de kommer fram finns det ingen armé kvar här, och Italien är tomt på arméer.

Hasdrubal Det låter synnerligen djärvt.

Hannibal Det är synnerligen djärvt. Det är vår enda chans att beseгра Rom, och om vi inte tar den och beseгра Rom måste Rom beseгра oss.

Hasdrubal Du är fixerad vid ditt hat mot Rom.

Hannibal Nej, broder, det är en fråga om överlevnad. Antingen överlever Rom på vår bekostnad, eller så överlever vi på Roms bekostnad. Det är valet vi står inför. Vi har alltså inget val.

Hasdrubal Vi har onekligen en chans att lyckas.

Hannibal Vi kan inte annat än lyckas om vi bara tar chansen. Dessutom har vi ett vapen som romarna står maktlösa inför och som måste ge oss seger.

Hasdrubal Vilket vapen?

Hannibal Elefanterna.

Hasdrubal Tänker du ta dina elefanter över Alperna?

Hannibal Varför inte? Kan åsnor och hästar så kan elefanter.

Hasdrubal Det är dumdristigt.

Hannibal Det är vår enda chans.

Hasdrubal Du menar, att om du tar din armé och dina elefanter över Alperna, så kan ingenting stå emot oss, och Rom måste vara förlorat?

Hannibal Det är min plan.

Hasdrubal En stor plan.

Hannibal Som har alla förutsättningar att lyckas.

Hasdrubal Vad säger Kartago om det?

Hannibal De säger ingenting. De vet inte om det. De skulle antagligen förbjuda mig om de visste om det. De är ju så försiktiga.

Hasdrubal Vore det ändå inte säkrare att med din överlägsna armé möta Scipio och romarna här när de kommer och beseгра dem först? De har ju ingen chans om de kommer med en armada och först måste ta sig i land.

Hannibal Det är vad de väntar sig. Under tiden bygger de samtidigt upp sitt försvar i Italien. Vi kan inte vänta. Vi måste ta dem med överraskning eller inte alls.

Hasdrubal Men det är redan höst.

Hannibal Det är inte för sent. Vi hinner fram före vintern.

Hasdrubal (suckar) Ja, ja, broder, jag kan bara önska dig lycka till. Du var alltid självsvåldig och omöjlig att övertala till något annat än vad du redan kommit fram till. Allt jag kan göra är att önska dig lycka till.

Hannibal Sköt om Spanien så länge.

Hasdrubal Jag ska göra mitt bästa.

Hannibal (tar honom i famn) Du förstår väl, broder, att jag inte har något val? Jag är bunden av min ed till min far, som han fick mig att svära, och som jag hade all

anledning att upprepa när jag fick se honom dö. Vi får aldrig böja oss för Rom. Det är vi eller Rom. Detta är vår chans. Jag har inget val.

Hasdrubal Lycka till, broder. (*klappar om honom. De skiljs.*)

Scen 3. Senaten.

Fabius Det har kommit till vår kännedom att Hannibal brutit upp med hela sin kolossala armé och inte längre befinner sig i Spanien. Detta betyder, mina herrar, att Scipio med sin flotta, med vilken han ämnade utplåna Hannibals armé, inte kommer att finna någon armé att utplåna.

Varro Vi är underkunniga om detta, värde Fabius. Vi har redan skickat en budkavle med anmodan om att han genast återvänder med sin flotta tillbaka.

Minucius Varför har Hannibals armé brutit upp? Är det för att undvika konfrontation med Scipio och hans flotta och fly eller för att invadera Gallien?

Varro Vi vet inte ännu. Vad vi vet är att hans väldiga armé omfattar fyrtiosex tusen män.

Minucius Men varför skulle han invadera Gallien?

Fabius Han tänker nog snarare på en direkt invasion av Italien.

Varro Med fyrtiosex tusen män? Över Alperna? Du skämtar, värde Fabius. Så galen är inte Hannibal.

Senator Enligt rapporterna tar han med sig sina elefanter.

Varro Det här blir värre och värre. Jag börjar mer och mer luta åt att han kanske verkligen blivit galen.

Minucius Han är kanske berusad av framgångarna i Spanien och vill därför uppsluka hela Gallien på köpet.

Fabius Nej, hans avsikt och mål var alltid inriktat mot Rom.

Varro Med fyrtiosex tusen man och elefanter över Alperna? Nej, Fabius, den gubben går inte. (*skrattar. De flesta senatorer skrattar med.*)

Fabius Vi får se.

Akt II scen 1.

Hannibal Ja, jag vet att det är sent på året, men vi har inget val. Det är nu eller aldrig. Jag vet att vi kan klara det. Kameler och mulsnor kan klara vilka besvärliga berg som helst, så varför inte även elefanter? Ingen har provat det förut. Jag vet att de kan klara det. Sätt i gång! På andra sidan bergen väntar Italien med alla dess rikedomar!

Mago Somliga undrar om du verkligen vet vad du gör.

Hannibal Naturligtvis vet jag vad jag gör. Annars skulle jag inte göra det. Detta är vår stora chans och utmaning. Om vi nu kan ta Italien med överraskning är vägen öppen för oss hela vägen ner till Rom, som vi kan oskadliggöra en gång för alla. Sedan är hela Medelhavet vårt.

Mago Det är ett vågspel.
Hannibal Naturligtvis är det ett vågspel. (*En spejare in.*) Nå, här kommer äntligen mina budbärare tillbaka. Vad nytt? Vad gör Scipio?
Spejare Han har vänt tillbaka med hela sin flotta mot Italien. Han kommer att vänta dig med hela sin styrka så fort du visar en armé i Italien.
Hannibal Vi har fyriosex tusen man. Hur många har han?
Spejare Ungefär hälften, men han samlar nya hela tiden, och Rom har bara allierade över hela Italien. Det kan bli en dubbelt så stor armé med tiden.
Hannibal Desto viktigare blir överraskningsmomentet. Vet han om att vi har elefanter?
Mago Hannibal, ingen i Italien tror att du kommer att ta dig över Alperna med elefanter.
Hannibal Just därför skall vi göra det, och desto viktigare att vi gör det. Vi får inte förlora en enda dag. Marschen över Alperna får inte ta mer än två veckor. Det är bara att sätta i gång.
Mago Du har hela din armé i din hand. De följer dig vart du än går, även om det blir genom snöstormar och laviner, för de tror att du kan leda dem till Rom.
Hannibal De vet att jag kan leda dem till Rom, för det har jag lovat dem att göra, och jag håller alltid mina löften, och det vet de. Vi klarar detta, Mago. Tärningen är kastad, och det är vi som har initiativet. Vi kan inte förlora.
Mago Jag hoppas du har rätt.
Hannibal Jag måste ha rätt, för annars är Kartago förlorat, och det kan vi inte acceptera. Det är Kartago eller Rom, Mago. Två stormakter kan inte samsas om världen. Det måste bli en duell på liv och död.
Mago Vi har inget val, broder. Vi måste lita på dig. Led oss, och vi följer dig till världens ände.
Hannibal Så ska det låta! (*klappar honom vänskapligt på armen, och de går bort tillsammans till sina åligganden.*)

Scen 2. Rom. Senaten.

Varro Vad nytt från kriget, Minucius?
Minucius (chockad) Roms fiende nummer ett tycks verkligen ha gjort det omöjliga. Han har tagit sig över Alperna med alla sina elefanter.
Varro Det är inte möjligt.
Minucius Tyvärr finns det alltför många överensstämmande vittnesmål. Hannibals armé har vandrat över Alperna med nästan 40 elefanter, och även om många har förolyckats på vägen och störtat ner i avgrunderna och råkat ut för snöstormar och laviner har mer än halva hans armé tagit sig över det omöjligaste av alla hinder och invaderar nu norra Italien.
Varro Och Scipio?

Minucius Scipio har återkommit från Spanien med sin flotta och ilar nu norrut för att möta Hannibal och hans armé innan de har kommit för djupt ner i landet.

Varro Jag hoppas verkligen han lyckas stoppa honom genast. Vi vill inte ha dessa objudna gäster i landet.

Fabius Vad är styrkeförhållandet? Hur stor är Hannibals armé?

Minucius Den uppskattas till tjugofem tusen man.

Fabius Och Scipio?

Minucius Ungefär lika många.

Fabius Men de saknar Hannibals mäns träning. De har inte kommit härdade över Alperna. Hannibals armé torde vara den mest fruktansvärda som världen någonsin har sett. Vi måste vinna tid, så att Scipio kan få förstärkningar. Annars har han ingen chans mot Hannibal. Kan vi inte låta dem retirera, tills vi har vunnit tillräckligt mycket tid för behövliga förstärkningar?

Varro Vi kan inte släppa Hannibal ner i Italien. Han måste stoppas genast. Det kräver även Scipio.

Fabius Hannibal kommer att förinta hans armé.

Varro Olyckskorp! Gå hem med dig, Fabius, om du inte har något uppbyggligt att säga!

Fabius Jag säger bara som det är. Det är inte mitt fel att det är som det är.

Varro Vi måste låta Scipio försöka stoppa honom genast. Vi kan inte låta Hannibals elefanter löpa amok över hela Italien. Ju längre vi väntar med att angripa honom, desto farligare blir han.

Fabius Jag reserverar mig.

Varro Ja, det gör du alltid.

Fabius Och hittills har jag alltid fått rätt. (*lämnar senaten*)

Minucius Det ligger något i vad Fabius menar. Scipio är inte beredd att möta Hannibals elefanter.

Varro Vi har inget val. Vi kan inte låta Hannibal växa sig starkare. Vi måste låta Scipio få som han vill. Jag rekommenderar senaten att ge Scipio fria händer och angripa Hannibal med det snaraste.

(*Allmän acklamation.*)

Scen 3. Ticinum, efter striden.

Hannibal Nå, Mago, vad tyckte du om romarna?

Mago De hade ingen chans.

Hannibal Naturligtvis hade de ingen chans. Stupade den store generalen Scipio?

Mago Ja, det var flera som såg honom falla, men hans son räddade honom ur striden och troligen till livet.

Hannibal Jag tror att han är ur leken. Hur är det med fångarna?

Mago Det är det intressanta, broder. Vi har tagit flera intressanta fångar som kan bli betydelsefulla som gisslan.

Hannibal Några anhöriga till de ledande i Rom?

Mago Det är just det. Vi har senatoren Fabius son och hans kusin som fångar.

Hannibal Vem är hans kusin?

Mago En skön ung kvinna.

Hannibal Vad är Fabius ställning i Rom?

Mago Han är en ansedd senator som alltid har fått rätt men som senaten aldrig velat lyssna till. Han prövar allas tålmod med att tala så långsamt, och han förespråkar alltid en tröghetsstrategi.

Hannibal Tröghetsstrategi?

Mago Han anser att Rom bara kan vinna över Kartago genom att vinna tid. Därför har han alltid förespråkat undvikandet av öppna strider och stora slag.

Hannibal En försiktig general. Och hans brorsdotter har vi lyckats komma över som gisslan?

Mago Ja.

Hannibal Hon kan bli betydelsefull som diplomatisk kontakt över gränserna. Vi kan använda henne som påtryckningsmedel mot Rom och som vår budbärare. Finns hon tillgänglig?

Mago Absolut. Jag skall hämta henne.

Hannibal Endast kvinnor kan stifta fred. Män duger bara till krig och måste slåss så länge de lever, och endast kvinnan kan erbjuda ett vettigare alternativ. Därför skickade jag min hustru tillbaka till Kartago för att hon inte skulle störa mitt krig, men denna dam kan hjälpa oss få Rom inför våra fötter.

Mago (kommer in med Irene) General Hannibal, frun. Detta är Irene, konsul Fabius brorsdotter.

Hannibal Jag hoppas, hulda mö, ni har blivit väl behandlad av oss.

Irene Vad ämnar ni göra med oss?

Hannibal Vad hade ni över huvud taget i kriget att göra?

Irene Min kusin hörde till general Scipios uppvaktning, och jag följde med honom då jag var nyfiken på kartagerna och deras elefanter.

Hannibal Tyvärr har vi inga elefanter kvar. De flesta dog under strapatserna i Alperna, och de få som överlevde dog när vi kom ner. Romarna kommer inte att få den glädjen att få möta dem i strid, en upplevelse vi gärna hade unnat dem.

Irene Jag beklagar att jag inte fick se dem.

Hannibal Ni fick se mig i stället. Jag hoppas jag inte är lika farlig som en elefant.

Irene Jag är inte rädd för er. Ni är en man och professionell krigare men ingen buse och barbar. Det ser man genast på er.

Hannibal Jag hoppas ni har rätt. Tyvärr är jag dock en mördare av stora mått. Det måste man vara om man som krigare är född till att kämpa för livet för sitt land.

Irene Är det nödvändigt? Kunde man inte finna en fredlig lösning på konflikten mellan Rom och Kartago?

Hannibal Det är just därför ni är här, för att en sådan lösning skulle kunna bli möjlig. Vi vill använda er som diplomatisk kontakt mellan oss och Rom.

Irene Om jag kan bidra till att det blir fred ställer jag mig gärna till ert förfogande.

Hannibal Det är vad vi hoppades på, och det tackar vi för. Låt oss prata vidare om saken. Får jag bjuda er på middag? Man samtalar bäst och ledigast under avslappnad samvaro över ett gott mål mat.

Irene Jag tackar för er inbjudan. Det skall bli intressant.

Hannibal Jag tror intresset blir ganska ömsesidigt. (*visar artigt Irene in till ett tält, bjuder Mago in också och följer själv efter.*)

Akt III scen 1. Senaten i Rom.

Fabius (vid sidan om tillsammans med Fabius) Detta är alldeles förfärligt.

Varro Är katastrofen ett faktum?

Fabius Så gott som. Den ena katastrofala nyheten följer på den andra.

Varro Ticinum var bara ett slag. Det kommer flera. Vi kan bygga upp nya arméer.

Fabius Hela norra Italien flockas nu till Hannibal. Han har nu en större armé än den han lämnade Spanien med.

Varro Men alla hans elefanter är väl ändå döda?

Fabius Vad hjälper det, när han ändå är överlägsen?

Varro Sansa dig, Fabius. Tiden arbetar för oss.

Fabius Nej, den arbetar mot oss. Därför att Hannibal är för snabb.

Varro Här kommer nu Aemilius Paullus. Låt oss höra vad han har att säga.

Fabius Det är antagligen fler dåliga nyheter.

Varro Kan våra motgångar överträffas av ännu värre motgångar?

Fabius Det kan de alltid, Varro.

Aemilius (har rest sig för att tala) Ärade senatorer, tyvärr har jag inga goda nyheter att komma med.

En senator Det har vi inte väntat oss heller.

2 Kan du komma med sämre än de vi redan fått?

3 Låt oss höra vad han har att säga.

Aemilius Jag har den smärtsamma underrättelsen att komma med att vår store general Scipio avlidit efter sviterna av sina skador från slaget vid Ticinum.

1 En oersättlig förlust.

2 Vår störste härförare.

3 Räddade inte hans son honom från striden?

Aemilius Jo, men det räckte inte. Han var alltför illa skadad. Det var ett under att han överlevde slaget alls, för egentligen stupade han.

3 Hur gammal är hans son? Kan han ta över ansvaret?

Aemilius Vi hoppas det. Han är bara i tjugoårsåldern men brådmogen och lik sin fader, han har lärt sig mycket redan och lär sig snabbt ännu mera.

Fabius Han kan inte utbildas i en bättre skola än i strid mot Hannibal.

Aemilius Men min svåraste nyhet gäller dig, värde Fabius.

Fabius Vad har hänt?

Aemilius Din son och brorsdotter Quintilius och Irene har tagits till fånga av Hannibal.

Fabius Som om det inte räckte med katastrofer. Vet du något om deras status? Blir de behandlade som fångar eller som patricier?

Aemilius Jag har hört att de blir väl behandlade. Hannibal vet deras värde som gisslan. Vad vi hoppas är att Hannibal skall förstå den värdefulla möjligheten i att kunna använda dem som diplomatiska kontakter mellan honom och Rom.

Varro Här hjälper ingen diplomati. Vi har inget val. Vi måste krossa Hannibal eller gå under.

Aemilius Det samma menade Hannibal om Rom tills han fick dessa fångar.

Fabius Min brorsdotter var alltid en hängiven förespråkare för fred.

Aemilius Kanske hon kunde få Hannibal att lämna Rom i fred.

Varro Vi kan inte lämna Kartago i fred så länge det existerar.

Fabius Jag tror faktiskt att min brorsdotter skulle kunna omvända Hannibal, men knappast inte utan att hon själv blir omvänd till deras sida.

Varro Tror du han skulle förföra henne?

Fabius Han har ingen hustru vid sin sida, och min brorsdotter är mycket vacker och övertygande.

Aemilius Det kunde vara en möjlighet för Rom.

Varro Vad är den yngre Scipios närmaste planer?

Aemilius Han arbetar hårt med att samla ihop en ny armé. Hans strategiska plan är att leverera batalj vid den trasimeniska sjön och där stoppa Hannibal från att tränga vidare.

Fabius Vad är hans utsikter?

Aemilius Han har goda utsikter. Det blir troligen historiens största slag.

Fabius Låt oss avvakta detta och satsa på detta slag med alla krafter och resurser vi har. Om vi kan krossa Hannibal där är saken klar. Före det kan vi nog ingenting annat göra.

Varro Precis min mening. Alla våra ansträngningar måste mobiliseras för att krossa Hannibal i ett avgörande slag.

Aemilius Jag skall meddela den yngre Scipio att vi är helt med på hans planer.

Varro Vi ger honom härmed diktators befogenheter och fullmakt för vad han behagar. Är vi alla med på det?

(Allmänt bifall.)

Aemilius (till Fabius) Trösta dig, Fabius. Hannibal är inte omöjlig, och han har behandlat dina barn med största respekt och hänsyn från början.

Fabius Han kommer säkert att göra vad han kan för att utnyttja dem mot oss.

Aemilius Ja, men det kan då bara bli på fredliga vis.

Scen 2. Hannibals tält.

Irene Ärligt talat, general. Jag har aldrig förstått varför man krigar.

Hannibal Nej, det är ingenting för kvinnor att förstå. De kommer aldrig att förstå det. Män är sådana. De måste slåss.

Irene Men här är det inte bara män, utan ni offrar hela nationer och sätter folks framtid på spel.

Hannibal Det är det som är meningen.

Irene Vad menar ni?

Hannibal Jag väntar mig inte att ni skall förstå, prinsessa, men vi har faktiskt inget val. Både Rom och Kartago är expansiva stormakter, vars intressen kolliderade och ledde till det förra kriget, där vi förlorade Sicilien och Sardinien åt Rom, vilket vi aldrig kunde acceptera, varför ett nytt krig måste bli nödvändigt. När vi bredde ut oss över hela Spanien kunde inte Rom acceptera detta utan gjorde en viktig hamnstad till sin fästning för att provocera oss. Det kunde vi inte acceptera, så vi tog fästningen, och det kunde inte Rom acceptera. Därför har vi nu ett krig på liv och död mellan Kartago och Rom.

Irene Men varför kan ni inte leva i fred med varandra?

Hannibal Därför att våra politiska intressen är i konflikt med varandra, och vi vet båda, att den ena inte kan överleva som stormakt utan att den andra går under. Därför försöker vi båda åstadkomma den andras undergång med alla medel.

Irene Jag ser saken tvärtom. Ni måste leva i fred med varandra, och kan ni inte så måste ni lära er det. Låt mig föra er talan i Rom, och vi skall åstadkomma en fred som blir fördelaktig både för Rom och för er.

Hannibal Du utlovar ett mirakel.

Irene Ingenting är omöjligt med en god vilja.

Hannibal Rom kommer aldrig att ta något fredserbjudande från oss på allvar förrän vi står utanför Roms murar och hotar själva staden. Samtidigt kommer vi aldrig att kunna tro att Rom menar fred när de bara gör allt för att tvinga oss till krig hela tiden. Rom är fanatiskt inställt på att förgöra Kartago. Vi kämpar bara för att överleva.

Irene Låt mig hjälpa er att överleva. Jag vet att jag kan göra det.

Hannibal Ni får gärna försöka. Var vår fredsmäklare. Framför till Rom att allt vad vi begär är att få leva och verka i fred, och då skall vi också lämna Rom i fred.

Irene Det är rimligt. Jag skall framföra ert budskap.

Hannibal Om ni lyckas borde ni bli krönt till drottning av Rom.

Irene Det är dess värre omöjligt, min general. Rom är en republik.

Hannibal Vad betyder det?

Irene Att folket bestämmer utan att vi har någon kung över oss.

Hannibal Men varje medlem av folket har sin egen vilja. Hur kan det då bli annat än kaos, om alla skall vara med och bestämma?

Irene Det är det som är ordningen i Rom. Vi samordnar olika viljor så att alla kommer överens och blir nöjda. Det är det ni måste göra med Rom.

Hannibal Ni får fria händer, prinsessa. Jag vågar anförtro Kartagos öde i en vacker romersk prinsessas händer.

Irene Jag är ingen prinsessa. Jag är bara en senators brorsdotter.

Hannibal Er ödmjukhet bidrar till att rekommendera er och till vår tillit. Jag vågar tro på er, prinsessa.

Irene Tack för att ni överlåter saken åt diplomati.

Hannibal Är det så ni kallar ert republikanska sätt att regera?

Irene Det är att begagna sig av sunt förnuft och dialog istället för våld och vapen.

Hannibal Dock måste vi hålla oss rustade och fortsätta vårt fälttåg söderut.

Irene Under tiden skall jag se vad jag kan göra för freden i Rom. Vi har tid, och så länge vi har tid är allting möjligt.

Hannibal Jag upplever ert politiska initiativ som ett intressant experiment.

Irene Jag måste lyckas. Annars är antingen ni eller Rom förlorade eller båda.

Hannibal Vi får se vem som lyckas med vad.

Scen 3. Hemma hos Fabius.

Fabius Nej, Irene, du vet inte vad du begär.

Irene Jag begär bara det rimliga.

Fabius Förstår du inte att Rom aldrig kan ta dig på allvar? Du har komprometterat dig med att umgås fritt med Roms värsta fiende. Ditt budskap kommer att bli utskrattat i senaten. Ingen där kan någonsin tro att Hannibal någonsin skulle kunna tänka sig någon fred.

Irene Men ge ändå freden en chans! Vad har ni att förlora?

Fabius Vi har redan förlorat dig. Du är förtrollad av Hannibal.

Irene Menar du att jag misstänks för att stå på intim fot med honom?

Fabius Gör du inte det?

Irene Absolut inte!

Fabius Försök inbilla senaten något sådant, när du sovit över i veckor i Hannibals läger som hans dagliga gäst.

Irene Ni män är hopplösa. Ni kan inte lyssna. Ni kan bara slåss i blindo.

En tjänare (uppträder) Senator Fabius, senator Varro söker företräde.

Fabius Då har han nyheter. Visa in honom genast!

Varro (kommer in) Fabius, det gläder mig att se din brorsdotter välbehållen efter att ha nödgats överleva i fångenskap hos Hannibal. Har din son också klarat sig?

Fabius Ja, han har återvänt. Hannibal synes ha behandlat sina fångar väl och inte ens försökt utnyttja dem till något. I stället har han anförtrott min brorsdotter framförandet av ett erbjudande om fred.

Varro Fred? På vilka villkor?

Fabius Att vi lämnar Kartago i fred.

Varro Hur kan vi göra det, när de aldrig lämnar oss i fred?

Fabius Du hör, Irene. Det är kört för freden.

Irene Vem började kriget? Rom eller Kartago?
Varro När våra intressen i Spanien angreps måste vi försvara oss. Då svarade Hannibal med att utplåna staden Saguntum. Det kan inte accepteras.
Irene Och varför anlade ni staden på kartagensiskt område?
Fabius Du är influerad av Hannibal, Irene, och partisk för honom.
Varro Har hon haft det ihop det med honom?
Fabius Hon har levt som hans gäst i veckor.
Varro Men det är ju landsförräderi!
Irene Är det? När jag bara vill åstadkomma fred och få ett slut på de meningslösa massakrerna?
Varro Det är därför jag är här. Fabius, du fick rätt. Vi borde aldrig ha anfallit Hannibal vid den trasimeniska sjön.
Fabius Gick det illa?
Varro Det gick fruktansvärt illa. Vi förlorade ännu en armé.
Fabius Och Scipio?
Varro Han klarade sig.
Fabius Då har vi åtminstone en general.
Varro Men inte mycket mer. Vi måste skrapa ihop en ny armé.
Fabius Det kommer att ta tid.
Varro Och under tiden fortsätter Hannibal sitt härjningståg över hela Italien.
Fabius Det ser illa ut.
Varro Under omständigheterna är fred det sista det alls kan bli något tal om.
Fabius Jag förstår.
Irene Ändå tror jag fortfarande på freden som den enda möjliga lyckliga lösningen för både Rom och Kartago.
Varro Hur? Hela landet har nu förlorat någon son eller far. Det kommer aldrig att ge sig förrän Hannibal är ute ur Italien.
Fabius Vi kan ännu ha användning för dig, Irene. Återvänd till Hannibal och meddela honom, att det kan bli fred endast om han lämnar Italien med sin armé.
Irene Och om han inte gör det måste ni fortsätta att förlora.
Fabius Inte om vi vinner tid. Så som jag ser det, Varro, kan vi bara vinna kriget med att fördröja det och vinna tid.
Varro Scipio kan knappt vänta innan han har en ny armé att vända mot Hannibal.
Fabius (suckar) Detta är svåra tider. Irene, gör som jag säger. Återvänd till Hannibal med vårt fulla förtroende, och framför vårt fredserbjudande att han får fritt återtåg om han bara lämnar Italien.
Irene Jag ska göra mitt bästa.
Fabius Det vet jag att du gör.
Varro Vad skall vi säga till senaten?
Fabius Vi får säga som det är. Vi måste vinna tid främst av allt. Under tiden bedriver vi även diplomatiska underhandlingar.
Varro Hannibal kommer aldrig att ha tålamod för sådant.
Fabius Då får han skylla sig själv.

Varro Äh! Då är det bara att följa med armén och Scipio söderut mot ett nytt avgörande. Det här var bara början.

Scen 4. Hannibals tält.

Mago Det ser illa ut, broder. Scipio har samlat tillhopa världens största armé.

Hannibal Jag vet. De är bara 86,000 man.

Mago Vi är fullständigt underlägsna.

Hannibal Jag vet. Men de har bara ett sätt att kriga på, och det är att bara blint gå på. Vi kan lätt överlista dem.

Mago Hur?

Hannibal Vi låter dem blint gå på. Så lurar vi dem att tro att de vinner, och så tar vi dem bakifrån.

Mago Du får det att låta så enkelt.

Hannibal Det är enkelt. Romarnas sätt att kriga är enkelt. De kan inte kriga. De kan bara gå på och köra över i tron att de är överlägsna och oövervinnliga bara för att de är större och starkare. Så resonerar den simple busen. Det är bara att lägga krokben för honom. Sedan är han fallen och ligger där hjälplös.

Hanno (inträder) Hannibal, en dam begär företräde.

Hannibal Jag väntar ingen dam.

Hanno Jag tror hon har flytt från Rom. (*Irene kommer in.*)

Hannibal Irene! Det här är ingen plats för dig. Du borde inte vara här.

Irene Jag vet. Jag borde inte ha kommit. Men nu är jag här.

Hannibal Vad vill du?

Irene Romarna ämnar förinta er med den största armé som någonsin funnits. Om ni skall bli förintade vill jag bli förintad med er som offer för kriget som jag försökte göra allt för att avstyra.

Hannibal För sent, Irene. Inser du inte att du gör dig till förräderska mot Rom?

Irene Vad bryr jag mig om det?

Hannibal Vad ville du egentligen åstadkomma?

Irene Min general, jag försökte göra allt för att tala mina egna romare till rätta. De vägrade höra på mig. De vägrade ta på allvar att Hannibal kunde tänka sig en fredsuppgörelse. De vägrade kompromissa. De vill helt enkelt inte ha fred. Om de på så sätt insisterar på krig måste jag ta parti för den förlorande sidan.

Hannibal Och hur vet du så säkert att vi kommer att förlora?

Irene Ni har ingen chans mot en så stor armé.

Hannibal Vi har inget val. Vi kan inte fly. Vi måste möta dem. Om vi då måste förlora så gör vi det åtminstone med hedern i behåll. Kunde inte ens din farbror Fabius lyssna på dig?

Irene Han avrådde faktiskt romarna från att möta dig i ett öppet slag. Han tror mera på krig i mindre skala, men senaten vägrade lyssna på honom och bara skrattade ut honom. "Hur kan du försöka bromsa en oövervinnelig armé, när vi nu

äntligen har den slutgiltiga segern inom räckhåll?" Och nästan alla de andra senatorerna ledda av Varro insisterade på att genast genomföra vad som måste bli världens största massaker.

Hannibal Vi får se vad det blir. Men du måste återvända till Rom.

Irene Det kan jag inte göra. Då blir jag avrättad som förräderska. Jag måste stanna hos dig.

Hannibal Ingen kvinna kan dela mitt liv, Irene.

Irene Låt mig försöka. Ge mig en chans.

Hannibal Jag kan inte skicka dig i döden i Rom, men risken är att döden blir lika säker för dig här.

Irene I så fall spelar det med andra ord ingen roll.

Hannibal Nåväl. Men du vet vad det handlar om. Vi står inför säkert det blodigaste slag som någonsin utkämpats. Om vi överlever är det inte säkert att det liv vi då får möta blir bättre än döden.

Irene Det var inte meningen att bli dig en belastning, Hannibal.

Hannibal Ett ansvar är aldrig någon belastning. Det är bara en plikt.

Irene Så du antar mig?

Hannibal I hopp om att Rom ändå skall ta dig till nåder när allt det här är över.

Irene Tack, Hannibal. Då lever och dör jag med dig.

Hannibal Nej, Irene. Du är romarinna, och din plats är ingen annanstans än i Rom, men för tillfället kan du inte återvända dit. Men du kommer att göra det självmant när den dagen kommer. Till dess står du under mitt beskydd.

Irene Tack, min herre.

Mago Det drar ihop sig, broder. Romarna är i antågande.

Hannibal Bra. Då är det bara att slåss för livet så länge det varar. (*omfamnar Irene*) Stanna här tills jag kommer tillbaka, om jag kommer tillbaka.

Irene Du kommer tillbaka. Det vet jag.

(*Hannibal överlämnar Irene åt sina tjänares vård, och han lämnar tältet med Mago. Hans soldater hälsar honom med leverop när de går ut*)

Irene Jag vet inte vart detta öde kommer att leda till. Jag vet bara att det är mitt öde.

Scen 5. Senaten i Rom.

Senator 1 Några underrättelser om slaget?

2 Inte än.

3 Det är lugnt. Vi kan bara ha vunnit.

2 Hur vet du det?

3 Vi var ju numerärt överlägsna. Oddsens var fem mot åtta till vår fördel.

Fabius Det finns all anledning till oro så länge vi inte vet någonting.

3 Du slapp vara med, Fabius. Du har alltid låtit andra kriga i ditt ställe.

Fabius Och det ej utan anledning, när vi haft Hannibal emot oss. Jag har alltid förespråkat försiktighet mot hans överlägsna strategi. Om generalerna ej återkommit har vi all anledning att frukta ett nederlag.

1 Jag har hört att Publius Cornelius Scipio återkommit.

2 Då har han åtminstone överlevt.

Fabius Då borde han vara här när som helst.

3 Det vore skönt om vi äntligen kunde få börja leva och sova i fred för de där kartagensiska våldgästarna.

1 De har förhärjat hela Italien.

2 Jag är rädd att vi aldrig slipper dem.

4 Här kommer vår general. Nu får vi veta resultatet.

Fabius Välkommen, Publius Cornelius Scipio! Vi har väntat med spänning på din ankomst.

Scipio Är inte Caius Terentius Varro här? Han borde ha förekommit mig.

Fabius Och var är Aemilius Paullus?

Scipio Jag har den smärtsamma underrättelsen att han är stupad.

Fabius Och Varro? Var de inte båda ansvariga för bataljen?

Scipio Jag är rädd att Varro inte vågar visa sig.

4 Du menar inte att vi förlorade?

Scipio Varro ledde striden mot bättre vetande. Aemilius Paullus ville för säkerhets skull avvakta en dag till eller två. Du, Fabius, ville över huvud taget inte att vi skulle möta Hannibal i ett öppet slag, och det hade varit klokare.

Fabius Förlusterna?

Scipio Katastrofala. Vi förlorade i princip hela armén.

Fabius Åttiosex tusen man?

Scipio Bara åtta tusen kom undan.

Fabius Publius Cornelius Scipio, du menar inte att vi står inför krigets största nederlag?

Scipio Det är just vad jag menar.

4 Menar du att vi förlorade nästan åttio tusen man?

Scipio Femtio tusen stupade av de våra.

Fabius Och hur många stupade på den kartagensiska sidan? Har man någon uppfattning?

Scipio De förlorade inte mer än åtta tusen man, huvudsakligen fotfolk. Hannibal stred själv i främsta linjen som en av fotfolket och ledde hela slaget. De var underlägsna, och därför var det naturligt för dem att gradvis retirera under slagets gång, men medan de retirerade lurade de in oss i en kniptång. Plötsligt var vi kringvärvade från båda sidorna och bakifrån. Vi hade ingen chans. Det var bara för dem att hugga in och slakta oss.

Fabius Mina värsta farhågor har besannats.

Scipio Samtidigt har du fått rätt. Du varnade oss alltid för att möta Hannibal öppet. Nu är vårt enda val att följa dina rekommendationer att bara angripa Hannibal från sidan och bara mindre enheter av hans armé.

4 Här kommer Varro.

Fabius Var hälsad, Caius Terentius Varro. Vi har väntat på dig.

Varro Jag ser att ni redan fått de katastrofala nyheterna.

Fabius Ja.

Varro Vad har du berättat, Scipio?

Scipio Bara förlusterna och Aemilius Paullus död.

Varro Det var mitt fel. Han avrådde mig från att angripa i öppen strid, men jag tyckte slagfältet kunde vara till vår fördel. Då har du inte berättat det värsta för Fabius, Scipio?

Fabius Vad är det värsta?

Varro Bland de stupade fanns även din enda son.

Fabius (chockad, men hämtar sig) Och min brorsdotter?

Scipio Det är det allra värsta, Fabius. Hon har gått över till fienden och blivit Hannibals frilla.

Fabius Omöjligt! Inte hon! Hon försökte diplomatisera mellan oss. Bara därför sökte hon sig till Hannibal i hopp om att mäkla fred.

Scipio Även om hon bara begav sig till honom som fredsmäklerska är det ett faktum att hon gått över till Kartagos läger.

Fabius Då har jag förlorat båda mina barn på samma dag.

Varro (griper om honom) Men din politik har segrat, Fabius. Du fick rätt. Vi gjorde fel som inte följde dig. Nu får du leda oss i fortsättningen.

Scipio Även om vi förlorat krigets största slag har vi inte förlorat kriget. Ännu kan vi återhämta oss och gradvis bearbeta Hannibal genom försiktigare krigföring. Han har en stor armé på över fyrtio tusen man som måste underhållas med daglig tillgång till mat. Vi kan alltid börja med att strypa deras tillgångar.

Fabius Detta är den mörkaste dagen i Roms historia. Aldrig har Rom och världen sett ett svårare nederlag. Det tar tid att smälta detta, och vi måste noga bygga upp en ny strategi. Men vi får aldrig vika oss. Vad som inte dödar oss gör oss bara starkare. Även om min brorsdotter försöker diplomatisera måste jag avvisa henne. Nu kan det aldrig bli fred med Kartago förrän de är ute ur Italien.

Flera Hör! Hör!

Scipio (tar också om Fabius) Du är vår ledare nu. Din dröjsmålsstrategi har visat sig vara den enda användbara. Kommendera mig, och jag ska dra ut mot Hannibal och bearbeta honom tills han biter i gräset.

Fabius Det tvivlar jag inte på, Scipio. Fastän du bara är en ung man så är du ändå vår man.

Flera senatorer Leve Fabius! Leve Scipio!

Fabius Och leve Varro, som ändå överlevde!

Varro (rörd) Tack, mina vänner. Låt oss nu sörja och begrava våra döda.
(*Senatorerna återgår till ordningen.*)

Akt IV scen 1. Hannibals tält.

Hannibal Borde du inte återvända till Rom nu och ta hand om dina egna, när vi nu har övertaget och snart kommer att hota Rom?

Irene Du vet att jag inte kan återvända.

Hannibal Inte kan de väl avrätta en ensam fredssträvande kvinna, vars enda brott är diplomati, som landsförräderska, när hennes egen farbror är konsul?

Irene Du känner inte romarna. De är orubbliga när de fått någonting för sig.

Hannibal Som när de vägrade ta dina fredssträvanden på allvar.

Irene Jag är bara en kvinna.

Hannibal Det är inget brott. Tvärtom är det en kvalitet som gör varje brott omöjligt.

Irene Inte för Rom.

Hannibal Tydligt är Rom ett hopplöst fall. Då får vi väl se till att marschera mot Rom och äntligen se det falla.

Mago (inträder) Broder, du har besök.

Hannibal Är det något viktigt?

Mago Den du minst av alla väntar dig.

Hannibal Vem är det?

Mago Din hustru är här med din son.

Hannibal (reser sig upprörd genast) Hur vågar hon!

Edda (träder in med sonen) Hannibal, du får ursäkta mig, men jag kunde inte stanna hemma längre när du bara går från framgång till framgång. Din son vill bara prata om dig hela tiden. Han vill gå i tjänst hos dig och lära sig till fältherre.

Hannibal Det var det allra sista jag ville! Det var just därför jag kommenderade dig att förbli i Kartago och uppfostra vår son till vad som helst, bara inte till krigare!

Edda Han har krigarblodet i sig. Det kan inte förnekas. Det är ohjälpligt.

Hanno Pappa, varför får jag inte bli krigare som du?

Hannibal (omfamnar honom) För att jag ville skona dig och rädda ditt liv!

Edda (har observerat Irene) Men vem är din kvinna?

Hannibal En romersk diplomat.

Edda Försök inte. Hon är ju kvinna.

Hannibal Hon är på väg tillbaka till Rom. Hon har inte lyckats med sina försök att stifta fred.

Edda Hon är mer än bara diplomat och kvinna. Jag kan se på er att ni älskar varandra.

Hannibal Edda, du skulle aldrig ha kommit hit. Det bara komplicerar situationen. Denna högvälborna dam, en brorsdotter till konsul Fabius, kom till oss för att erbjuda oss fred på vilka villkor som helst då hon trodde vi var förlorade, men tyvärr har vi nu vunnit historiens största slag och ämnar därför marschera mot Rom. Därför måste hon återvända till Rom för att ta hand om Rom när det nu är i fara. På samma sätt måste du fara tillbaka till Kartago.

Edda Kommer du hem när kriget är över?

Hannibal Jag kommer hem om kriget går över.

Edda Det går aldrig över. Du är krigare på livstid, och Rom ger aldrig upp.

Hannibal I så fall kommer jag hem om jag blir återkallad, inte före det.

Edda Då får vi aldrig se dig mera.

Hannibal Ge inte upp hoppet, Edda. Det är det sista man får uppge.

Edda Jag skall leva för din återkomst och för att se din son bli din jämlike i krig och fred.

Hannibal Har du försökt avstyra hans soldatgriller?

Edda Inte bara jag. Han fick alla Kartagos bästa och lärdaste lärare, men ingenting kunde undanskymma ditt rykte från hans drömmar och ambitioner.

Hannibal Då är han förlorad.

Edda Eller räddad, beroende på hur man ser det. Om inte du kan rädda Kartago från Rom så kanske han kan göra det.

Hannibal Vårt krig med Rom har pågått i nästan hundra år, och det kan bli hundra år till.

Edda Jag är medveten om det. Därför är det bra att du har en son som kan föra kriget vidare till nya segrar.

Hannibal Far hem, Edda, till Kartago, och vänta på mig där. Och du, Irene, skall fara hem till Rom och vänta på mig där. Säg till dina romare att jag är i ankommande.

Irene De kommer att mörda mig.

Hannibal Det kommer de i så fall att få ångra. Det skall jag se till. Jag tror inte de vågar röra ett hår på ditt vackra huvud.

Edda Farväl, Hannibal, och lycka till. Ha det alltid framför ögonen, att du har en son som brås på dig att leva för.

Hannibal Tack, Edda, och det är du som givit honom åt mig.

Edda Åt dig, Kartago och framtiden.

Hannibal Du får mig att tro på framtiden. – Mago, ledsaga Irene ut ur lägret och ge henne eskort tillbaka till Rom.

Mago Vill hon lämna oss?

Hannibal Hon måste. Hon får inte bli betraktad som landsförräderska av Rom. Därför får hon inte vara med oss när vi går mot Rom.

Mago Som du vill. Följ mig, frun.

Irene Jag tror aldrig vi ses mera, Hannibal.

Hannibal Det är som sig bör i så fall. (*omfamnar Edda*) Återvänd hem, Edda, till Kartago och hemmet och vänta på mig där. Jag lovar att återkomma levande.

Edda Jag tror på dig. Jag har alltid trott på dig.

Hannibal Därför lever jag. Farväl. (*skiljs från hustrun och sonen. Även Irene utgår med Mago.*) Så har jag då bara den yttersta plikten kvar, att äntligen besegra själva Rom. Blir det början eller slutet på historien?

Scen 2. Rom, senaten.

(*Senaten är i uppror.*)

Fabius (diskuterar med Varro, som försöker få honom att träda fram)

Varro Det är bara du som kan lugna dem nu, om någon kan det.

Fabius (skådar ut över den upprörda delvis panikslagna senatorsamlingen, reser sig sedan och träder fram) Mina herrar senatorer! Det finns ingen anledning till panik!

Senatorer Hur kan du säga det när Hannibal står utanför portarna!

Den ena bundsförvanten efter den andra sviker oss! De vill inte betala skatt till oss längre!

Vi är förlorade, om inte Scipio kommer tillbaka!

Fabius Scipio har just haft stora framgångar i Spanien. Vi fick idag beskedet att han intagit det Nya Kartago och att Hasdrubal besegrats. Snart är vi herrar över hela Spanien.

Senatorer Det är inte Spanien det gäller! Det är Rom!

Hannibal belägrar oss! Han kommer att svälta ut oss!

Fabius Det är just det jag försöker säga er, att ryktena om Roms förestående undergång är sanslöst överdrivna. Hannibal har inga resurser att belägra Rom. Dessutom har vi vunnit flera segrar i södern och tillintetgjort hjälpförsändelser från Kartago med elefanter och spannmål. Vi har klippt av Hannibals försörjning. Han måste med det snaraste dra sig tillbaka ner till södra Italien för att där finna den ena efter den andra av sina städer återtagna av oss, som Capua och Tarentum.

(*Senatorerna tystnar.*)

en senator Finns det således hopp?

Fabius Det har alltid funnits hopp. Vi ger oss aldrig. Vi har avvisat alla fredserbjudanden. Vi kräver villkorlös kapitulation så länge Hannibal är kvar i Italien, men troligen blir han snart återkallad till Kartago. När Scipio erövrat Spanien vill Kartago inte ha honom över till Afrika.

Varro (träder fram) Detta är ögonblicket vi väntat på. När nöden är som störst griper gudarna och försynen in. Hannibal är lamslagen och kan ingenting göra utom att dra sig tillbaka, och då kan vi slå honom tillbaka ända till Kartago, i synnerhet när Scipio kommer tillbaka som segrare.

Flera senatorer Hör! Hör!

Fabius Så ta det bara lugnt, mina vänner. Ingenting kan rubba ordningen i Rom, inte ens Hannibal.

Senatorer Var inte för säker. Vi har inte segrat ännu.

Varje romersk familj har förlorat en son, en bror eller en far.

Vi har förblött i årtal, och det är inte över ännu!

Hur många år till måste vi uthärda Hannibals terror?

Fabius Jag kan försäkra er, att detta är början till slutet för Hannibal. (*går tillbaka ner bland församlingen tillsammans med Varro. De blir genast kringvärda av ivriga frågande senatorer.*)

Scen 3.

Hannibal Vad säger Kartago?

General Hanno Kartago låter hälsa, att du måste återvända till Kartago. Scipio har erövrat Nya Kartago i Spanien och besegrat Hasdrubal och därmed lagt hela Spanien under Rom. En invasion av Afrika kan väntas när som helst.

Hannibal Vi hade segern inom räckhåll efter Cannae.

Hanno Det hjälps inte. Nu är vi hotade.

Hannibal Nej, det är vi inte. Kartago känner sig hotat, för de är rädda. De fruktar att Rom ska komma och bränna Kartago utan anledning. Vi är fortfarande överlägsna romarna. Hade Kartago sänt oss förstärkningar när vi behövde dem hade vi fått Rom på fall och kunnat genomföra belägringen.

Hanno Du vet hur det gick. Rom lyckades förintta transportflottan och kapa våra försörjningslinjer.

Hannibal Ändå hade vi kunnat hålla ut och fortsätta. Hasdrubal må ha haft sina nederlag i Spanien, men vi har inte förlorat en enda strid, och Tarentum kunde Fabius bara ta genom förräderi. Vi är fortfarande intakta och suveräna och kan fortfarande slutgiltigt besegra Rom. Fattar inte Kartago det?

Hanno Kartago vill inte ta några risker.

Hannibal Just genom att inte ta några risker gör vi oss genom försiktighet skyldiga till feighet och förlorar initiativet. Det är det sista man får göra i krig. Det är då man förlorar det.

Hanno Ännu är det inte förlorat. Och om Scipio invaderar Afrika kan vi möta hans armé på hemmaplan.

Hannibal Jag förmodar att det är vad vi får göra. Kartago får skylla sig självt. De har svikit mig utan att jag svikit Kartago. Jag hade Rom i min hand, men Kartago bad mig släppa det. Då ansvarar jag inte för konsekvenserna.

Hanno Jag hoppas Kartago vet vad de gör.

Hannibal Emedan de gör vad de gör vet de inte vad de gör, för annars skulle de inte göra det.

Hanno Du får göra det bästa av saken.

Hannibal Tyvärr måste jag lyda Kartago till Kartagos egen olycka. Kom, Hanno. Jag fruktar att vår tid i Italien nalkas sitt slut.

Akt V scen 1. Kartago. Rådet.

1 Mina herrar, vi hade inget val. Inför Scipios invasion av Afrika i förbund med Masinissa av Numidien var vi helt enkelt tvungna att återkalla Hannibal.

2 Varför är vi då så rädda för Scipio när Hannibal aldrig varit rädd för honom?

1 Hasdrubals fälttåg i Italien slutade i fullständigt fiasko.

2 Han blev förrådd inifrån!

1 Det var ingens fel. Hans budbärare med fälttågsplanen nådde inte fram till Hannibal i södra Italien utan togs till fånga av romarna, som därmed kom över fälttågsplanen. Därför misslyckades Hasdrubals fälttåg. Romarna visste allt vad han tänkte göra.

2 Hans förlust är oersättlig.

1 Men vi har Hannibal kvar.

2 Men det är ofattbart att han ännu är lojal mot Kartago efter att vi bara svikit honom hela tiden.

1 Hannibal agerade helt på egen hand oberoende av våra order. Vi lät honom göra som han ville eftersom han segrade.

2 Men vi var beredda att släppa honom och överge honom när vi trodde han var förlorad och utan chanser före Cannae. Därför underlät vi att sända honom förstärkningar när han hade behövt dem som bäst efter Cannae. Vi lönade hans seger med att vägra honom den enda belöning han behövde.

1 Ja, det var olyckligt, men det var då det. Sedan dess har mycket hänt, och Scipio har avhänt oss Spanien och invaderat Afrika. Därför kan vi inte låta Hannibal vara kvar i Italien.

2 Det är kört. Vi hade chansen, Hannibal stod redo att ta den, Rom hade kunnat vara vårt nu, och i stället har vi kurat ihop oss av feighet av skräck för Scipio och svikit Hannibal, medan vi nu ömkligt måste be honom lämna sina sista fördelar och komma och rädda oss.

1 Det kan inte hjälpas. Vi måste tänka på Kartago först. Om vi har Hannibal här att möta Scipio kan vi vara säkra på en så grundlig seger att vi aldrig mer behöver frukta Scipio eller romarna. Detta kan bli det slutliga triumfatoriska avgörandet som kan avsluta hela kriget.

2 Ja, om vi segrar. Om vi inte segrar kommer Rom aldrig att vila förrän Kartago är förintat.

1 General Hanno har alltid förespråkat fred med Rom, vilket bör vara vårt slutliga mål. Varför skulle fredlig samexistens med Rom vara omöjligt?

2 Därför att Rom är sådant. Det behärskas av en girighet som aldrig kommer att bli tillfreds förrän den har uppslukat hela världen och lagt den under Roms förtryck.

1 Därför måste vi besegra Rom en gång för alla.

2 Det hade vi redan kunnat ha gjort om vi hjälpt Hannibal när han stod utanför Roms portar.

1 Nu gör han inte det längre.

2 Nej, men Scipio står inte heller utanför Kartagos portar. Ändå fruktar ni Scipio som om han gjorde det, och bara Hannibal kan hjälpa er mot honom. Vad händer om han struntar i er som ni struntat i honom?

1 Vi litar på honom.

2 Han har aldrig svikit någon. Därför kommer han med sin armé hur mycket ni än har svikit honom.

- 1 Vi förstår din bitterhet, men allt kan ännu lösa sig till det bästa.
2 Jag hoppas det.

Scen 2. Efter Zama.

Hanno Jag beklagar, Hannibal, men vi har förlorat slaget.

Hannibal Ja, jag är medveten om detta. Det romerska kavalleriet var oss alltid överlägsna. Därför segrade vi vid Cannae, för att vi lyckades eliminera deras kavalleri. Här svek oss elefanterna. Vad hände med dem egentligen?

Hanno Jag tror att det var romarnas trumpeter. De fick våra elefanter att råka i panik. De brakade in i våra egna led, och de elefanter som fortsatte mot romarna utmanövrerades av romarna genom att de släppte förbi dem.

Hannibal Scipio har överlistat oss genom att använda vår egen stridsteknik emot oss.

Hanno Han har lärt sig.

Hannibal Hur många man har vi förlorat?

Hanno Mer än tjugo tusen. Och femton tusen är sårade.

Hannibal Och romarna?

Hanno Romarnas förluster blev minimala, bara något över två tusen.

Hannibal Ändå var vi numerärt överlägsna.

Hanno Vi tog segern för given. Det får man aldrig göra.

Hannibal Vad säger rådet i Kartago nu?

Hanno Du är inte längre obesegrad, Hannibal. Din nimbus är förlorad. Du är inte legendarisk som osårbar som bara kunde segra. Krigspartiet ställde upp för dig som en man när du kom tillbaka från Italien, men nu tvingas vi acceptera romarnas fred, och det blir hårda villkor.

Hannibal Vad kräver de?

Hanno Ett enormt krigsskadestånd och en begränsad flotta, som gör att vi aldrig mer kan expandera. Spanien är förlorat för alltid, och kung Masinissa av Numidien måste garanteras full självständighet.

Hannibal Och vad kräver de av mig?

Hanno Att du överlämnar dig.

Hannibal Det kan jag aldrig göra.

Hanno Nej, det förstår jag. Det är det sista du kan göra. Det kommer varje kartagensare att förstå.

Hannibal Då har jag alltså bara att gå i exil?

Hanno Ja, det är din enda utväg.

Hannibal Jag får återvända till vår moderstad Tyrus i öster. Där finns det fortfarande riken som trotsar romarna.

Hanno Antiokus III skulle säkert välkomna din hjälp.

Hannibal Hur är det med Pergamon?

Hanno Där styr Eumenes II. Han är allierad med romarna och Antiokus fiende.

Hannibal Då är det Antiokus jag måste övergå till. Stackars Kartago. Jag är rädd att det är förlorat. Romarna kommer aldrig att lämna det i fred förrän det har jämnats med marken.

Hanno Tror du de är så intoleranta?

Hannibal De kommer alltid att fortsätta frukta Kartago, även när jag inte längre finns i livet. Jag har satt skräcken i dem för gott.

Hanno Lycka till, Hannibal. Kanske Roms fiender i öster kan ge dig nya framgångar.

Hannibal Man kan ju alltid försöka. Grekland var stort och dominerade världen så länge Athen och Sparta var jämlika och konkurrerade med varandra. Det är inte bra om världen bara har en supermakt. Ingen politisk makt kan klara sig i längden utan motstånd och utmaningar. Om Rom lyckas lägga under sig hela vår värld kan det därefter bara ruttna och gå under. Genom vårt motstånd gav vi Rom dess största knuff framåt som världsmakt. Om Rom insisterar på att förinta oss som belöning kan det därmed bara besegla sitt eget öde och som fri republik gå under i fanatisk fruktan för inbillade fiender. När Sparta besegrade Athen blev det slutet för Sparta. Politiken och makten är sådan. Den kan inte segra utan att förlora.

Hanno Jag tar för givet att du ännu kommer att vara aktiv i många år som Roms fiende nummer ett.

Hannibal Det kan du vara helt säker på.

Scen 3. Rom, senaten.

Fabius Vad har vi mera att frukta? Hannibal är oskadliggjord med hela Kartago. Deras flotta är reducerad till ett minimum, och de kan aldrig mera hota våra handelsintressen. De är utdrivna ur Spanien och har inga bundsförvanter kvar i Afrika. De har ingenting mer att komma med.

Marcellus Dock måste jag erinra om att Hannibal avvek när vi begärde honom utlämnad. Han är ännu på fri fot, och enligt uppgifter gör han som bäst gemensam sak med våra fiender i Asien.

Varro Det är alldeles riktigt, Marcellus. Vi kan aldrig leva i fred för Hannibal så länge han lever. Han håller på att samla en koalition i östern mot Rom med Antiokus III och det mäktiga seleukiderriket som stomme.

Senator Seleukiderriket? Vem har någonsin hört talas om det?

En annan Bildat av Seleukos den store, Alexander den stores främste general, det mäktigaste i östern.

Senator 1 Är det inte ganska långt borta härifrån?

Scipio Men det hotar våra närmaste bundsförvanter i Asien. Eumenes II av Pergamon ligger redan i krig med Antiokus, och det lär inte gå bra för honom i detta krig, då han inte är en krigare utan en filosof och främjare av kultur och konst.

Varro Kan vi inte undsätta Eumenes?

Scipio Det är det vi måste göra.

Cato Major Om Antiokus besegrar Eumenes är han herre över hela Asien, och hans närmaste man är Hannibal. Vi har ingenting gott att vänta av honom. Tvärtom kan vi bara vänta oss ett nytt världskrig om han får hålla på. Det är Hannibal och hans anhang vi måste koncentrera oss på, och huvudstödpunkten för Hannibal är Kartago, som vi har lämnat orört. Fabius hävdar att Kartago är oskadliggjort, att Hannibal är driven på flykt långt utomlands och under jorden, att vi har befriat Spanien för gott och att kartagerna inte längre har någon flotta eller några bundsförvanter i Afrika, men Hannibal lever ännu, och Kartago lever ännu. Allt de behöver är tid att leva upp igen, så att de kan hota Rom igen.

Fabius Vart vill du komma, Cato?

Cato Major Så länge Kartago ännu inte är oskadliggjort har vi allt att frukta av Kartago, i synnerhet så länge Hannibal ännu lever och är verksam. Därför anser jag att Kartago måste förstöras.

Scipio Vi har slutit fred med Kartago. Vi har ingen moralisk rätt att bryta den freden, så länge Kartago håller den.

Cato Vill du vänta tills Hannibal landstiger i Italien på nytt med alla Asiens härar? Har du glömt Cannae?

Fabius Vi måste ändå hålla freden. Hannibal må göra och intrigera som han vill, men han kan aldrig hota Rom mera.

Cato Nej, inte personligen, men han kan samla hela Asien mot Rom. I östern är han ännu respekterad och har han ännu inflytande, och så länge Kartago finns har han en stödpunkt där och nära till Sicilien och Italien. Har ni inte lärt er något av tjugo års krig, hur lömsk han är, hur kartagerna sluter fredsavtal bara för att bryta dem, hur de stämplar och uppviglar till uppror överallt och hur de bara lever för sitt hämndbegär, fastän det är vi som borde hämnas Cannae? Jag vidhåller att Kartago måste förstöras.

Fabio Det finns ingen anledning att bryta freden.

Marcellus Cato har rätt i att vi hade fått fred med Kartago långt tidigare och en långt bättre fred för själva Kartago om inte Kartago själv hade brutit den. Låt oss hålla ett öga på Hannibal och hans manövrer och se noga till att våra bundsförvanter i Asien håller ställningarna mot honom. Det är allt vad vi kan göra nu.

Flera Hör! Hör! (*allmänt bifall*)

Scen 4. Efesos.

Hannibal Varför gjorde ni inte som jag sade?

Antiokus Jag beklagar. Vi litade mera på vår armé.

Hannibal Nu är det för sent. Ni hade kunnat skicka en flotta till Italien, men nu har romarna befäst sig i Grekland, och efter ert nederlag där kan de när som helst komma över hit.

Antiokus Och det är inte det värsta.

Hannibal Vad är det värsta?

Antiokus Jag kan inte behålla dig, Hannibal, som min främsta rådgivare och strateg. Du skall ha varmaste tack för alla dina insatser, och om vi hade lyssnat på dig från början hade vi verkligen kunnat sätta åt romarna. Nu är vi i romarnas grepp, och de kräver din utlämning.

Hannibal Historien upprepar sig.

Antiokus De erbjuder oss fred på goda villkor om vi bara utlämnar dig.

Hannibal Tack för informationen. De trodde Kartago skulle utlämna mig också. De är tydligen fortfarande rädda för mig.

Antiokus Du är deras främsta och mest oförsonliga fiende, och de tror fortfarande du har makt att organisera hela världen emot dem. Tyvärr, Hannibal, det är säkrast för alla att du drar bort härifrån till Armenien eller Bithynien. Där kan romarna inte nå dig, och de kan inte sätta press på de fria staterna.

Hannibal Då ger jag mig iväg. Beklagat att jag inte kunde vara dig till större nytta.

Antiokus Jag önskar dig verkligen bättre lycka med andra furstar.

Hannibal (fattar hans hand) Jag lämnar dig i fred. Jag hoppas bara verkligen att romarna verkligen ger dig den fred de lovat dig.

Antiokus Man kan alltid hoppas. Jag har inget val.

Hannibal Nej. Jag förstår. *(lämnar)*

Antiokus En stor man och general och fortfarande ett reellt hot mot Rom, men han är inte ung längre, allt färre vill längre ha med honom att göra, och han blir allt ensammare.

Scen 5. Rom, senaten.

Marcellus Eumenes II av Pergamon vädjar om hjälp. De är svårt ansatta av Bithynien.

Varro Bithynien? Var ligger Bithynien?

Marcellus Bortom Pergamon.

Varro Pergamon har aldrig bett om hjälp tidigare. De har alltid klarat sig själva och slagit vakt om sin självständighet. Är deras läge så desperat nu att de måste göra sig beroende av oss?

Marcellus Bithynien har plötsligt blivit en betydande krigsmakt.

Cato Hur är det möjligt? Det är ju ett litet struntland.

Marcellus Kung Prusias har en kvalificerad rådgivare och general som gett honom åtskilliga segrar.

Varro Vi kan inte lämna Pergamon i sticket.

Cato Vad är det för en general?

Marcellus Det är Hannibal.

Varro Alltid denna Hannibal! Han smiter alltid undan och kommer tillbaka för att falla oss i ryggen igen! Vi trodde vi hade honom fast i Efesus, och Antiokus var redo att överlämna honom, när han kom undan till Kreta, och sedan dök han upp i Armenien där han hjälpte till med planeringen av deras huvudstad Artaxata. Nu har

han tydligen sett sin chans att komma åt våra intressen igen genom Bithyniens krig mot Pergamon.

Cato Vi har inget val. Vi måste ingripa. Vi måste tvinga kung Prusias att överlämna honom. Annars får Bithynien krig med oss.

Varro Vårt krig med Hannibal tycks aldrig ta slut.

Marcellus Det är Hannibals krig mot oss som aldrig tar slut. Det hjälper inte hur mycket och hur ofta vi avslutar alla krig med honom. Han dyker alltid upp igen och inleder nya krig.

Cato Vi får kanske äntligen fred och ro för honom om vi bara en gång för alla förstör Kartago.

Fabius Jag tvivlar på det, Cato. Vi kan förstöra andras städer och flottor och arméer och tvinga andra länder till att bli oss underdåniga, men vi kommer aldrig att kunna betvinga Hannibal.

Scen 6. Bithynien

En kammare med utsikt över Bosporen, troligen i Bysans.

Hannibal Så har jag då kommit till slutet av mitt sista fälttåg. Hela världen dukar under för den romerska ordningen, och till slut är det bara jag kvar som envisas med att bjuda den motstånd. De har alla förrått mig, Kartago, Antiokus, och nu kung Prusias, som även han låtit sig korrumpas och betalas av Rom för att utlämna mig. Har de då aldrig förstått och lyckats lära sig att jag aldrig kan gå med på utpressning? Stackars värld, som måste falla till föga för den romerska girigheten! De uppslukar folken och nationerna bara för att suga skatter och rikedomar av dem, och sedan lämnar de dem som en lika urkramad trasa som Kartago. Nåväl, det är tydligen dags för mig att äntligen lämna världen i fred och överge den åt dess öde och Roms. Låt oss då befria romarna från deras förtvivlan och ängslan som de plågat sig så länge med för min skull, då de menar sitt tålamod vara alltför hårt ansträngt av att vänta på en gammal mans död. (*tömmer giftbägaren*) Jag kommer att sakna mina elefanter. (*Ser ut över sundet i skymningen, dröjer vid betraktelsen en stund, och lägger sig så lugnt ner och dör. Scenen slocknar.*)

Göteborg, 22 juli 2018.